

NTO

NORSK TEATER- OG ORKESTERFORENING

PROP. 108 L (2019–2020) LOV OM SPRÅK

UTTALELSE

Til: Stortingets familie- og kulturkomité

Kopi: Kulturdepartementet

Dato: 11.06. 2020

Vedlagt følger uttalelse fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO) om Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk* (språkløva).

NTO representerer en landsdekkende infrastruktur av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner. Våre 51 medlemmer omfatter alle landets større offentlig støttede institusjoner innenfor områdene teater, dans, opera og musikk (jf. vedlagt medlemsliste).

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Marta Færevaaq Hjelle
styreleder

Morten Gjeltén
direktør

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er glad for at det er lagt frem forslag til en helhetlig språklov som slår fast det ansvaret myndighetene har for norsk språk, norsk tegnspråk og nasjonale minoritetsspråk.

Det er særlig gledelig at loven anerkjenner samiske språk som likeverdige med norsk, slik sameloven allerede gjør, samt at norsk tegnspråk får status som nasjonalt tegnspråk.

Dette er helt i tråd med NTOs innspill om at Norges ansvar for å ivareta de samiske urfolksspråkene, men også minoritetsspråkene, må løftes frem og synliggjøres på lik linje med norsk språk.

I tillegg til å foreslå ny språklov, peker proposisjonen på områder som har særlig språkpolitisk relevans. Vi er glade for at regjeringen i denne meldingsdelen har viet et eget kapittel til scenekunstens betydning for språkutviklingen i Norge.

Dette kapitlet har manglet i tidligere språkmeldinger, til tross for at det talte teatret har stått i sentrum for diskusjonen om språkutviklingen i Norge.

Med denne meldingen har vi fått gehør for hvordan det moderne teatret driver et kontinuerlig språkkritisk arbeid som er grunnleggende viktig både for ytringsfrihet og det språklige mangfoldet.

TEATRET SOM PÅDRIVER FOR SPRÅKLIG MANGFOLD

Scenekunstkapitlet er i stor grad i tråd med NTOs innspill, og vi er svært fornøyd med å ha fått gehør for hvordan teatrene og teaterpolitikken har vært en pådriver for språklig variasjon og mangfold i Norge.

I meldingen anerkjennes scenekunsten som en viktig del av ytringsfrihetens infrastruktur, og det beskrives godt hvordan språket for teatret både er et mål i seg selv og et redskap for mye av det kunstneriske arbeidet.

Det kommer også tydelig frem hvordan teatret og scenespråket har stått i sentrum for diskusjonen om språkutviklingen i Norge helt fra 1800-tallet, og hvor viktige teatrene har vært for å fremme og gi prestisje til lokalt talemål.

TEATRE MED SÆRSKILT SPRÅKMANDAT

Slik det understrekes i meldingen bidrar alle teatrene samlet til å holde norsk og minoritetsspråk som scenespråk i Norge i hevd.

Samtidig fremheves særlig de teatrene som har et uttalt språkmandat. Herunder beskrives den verdien Det Norske Teatret, Det Vestnorske Teateret og Teater Vestland har for nynorsken, likeså Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš og Áarjelhsaemien Teateres betydning for de samiske språkene og Teater Manus verdi for norsk tegnspråk.

DRAMATIKK

Språkmeldingen legger til grunn en god forståelse av teatrets egenart som selvstendig kunstform og betydningen av det talte scenespråket.

Samtidig vil vi understreke teatrenes rolle som utviklere av dramatisk diktning.

Et kontinuerlig arbeid for å sikre rammevilkårene for utvikling av ny norsk dramatikkk må omfatte et særskilt blikk for ny dramatikkk på nynorsk. Likeså må det viktige arbeidet som de samiske teatrene gjør

som pådrivere for utviklingen av samisk dramatikk understøttes, sammen med Teater Manus arbeid med å skape ny dramatikk spesielt for en tegnspråklig scene.

Dramatikkens hus gjør et viktig arbeid i samarbeid med teatrene, men det er også behov for pengestrømmer som gjør det mulig for teatrene å ivareta et selvstendig ansvar for å arbeide langsiktig med utvikling av ny dramatikk.

REKRUTTERING

Vi vil også understreke hvor viktig det er for språkmangfoldet at det utdannes skuespillere som får anledning til å utvikle sin egen språktone og som mestrer ulike målformer, dialekter og språk.

Slik vi beskriver i innspillet til språkmeldingen er ikke bare utdanningene viktige for dette, også teatrene spiller en betydelig rolle i rekrutteringsarbeidet. Ikke minst er teatre med særskilte minoritetsspråklige mandat avgjørende for utdanning og rekruttering av minoritetsspråklige skuespillere.

DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN

Det er også viktig at det finnes et profesjonelt scenekunsttilbud på norsk bokmål og nynorsk, samisk og tegnspråk av høy kvalitet for barn og unge, og at disse målformene og minoritetsspråkene er en integrert del av Den kulturelle skolesekken (DKS).

Som en del av arbeidet med å styrke språkmangfoldet i DKS må det undersøkes nærmere hvordan det kan sikres at fylkeskommuner og kommuner utvikler modeller som legger til rette for et forutsigbart samarbeid som er godt tilpasset teaterinstitusjonenes planleggingshorisont.

Godt tilpassede modeller er ikke bare viktig for selve tilbudet i DKS, men også for de generelle rammevilkårene for teatrenes produksjon og formidling til barn og unge.

I kombinasjon med gratisprinsippet i skolen, har DKS ført til at det i liten grad er mulig for teatrene å selge forestillinger direkte til skolene utenom DKS. Denne tilnærmede monopoliseringen skaper betydelig uforutsigbarhet og risiko for de teatrene som i lengre perioder faller utenfor DKS-ordningen, og som dermed mister skoleelevene som en sikker grunnstamme av publikum.

Når dette i perioder rammer noen av de få teatrene med et særskilt språkmandat, kan det få betydelige konsekvenser for språkvariasjonen i teatertilbudet til barn og unge.

PRIORITERINGER

NTO ser frem til en aktiv kulturpolitikk som verner og fremmer norsk, samiske språk, norsk tegnspråk og de nasjonale minoritetsspråkene.

Alle bevilgningene til scenekunsten har en språkpolitisk dimensjon. Denne dimensjonen styrkes gjennom den anerkjennelsen som meldingen gir teatret som grunnleggende viktig for det språklige mangfoldet.

Det betyr at strukturelle og økonomiske språkpolitiske virkemidler må omfatte hele scenekunsten og teatrenes kontinuerlige språkkritiske arbeid.

I et språkpolitisk perspektiv er det særlig viktig å sikre en sterk landsdekkende infrastruktur for lokal produksjon som fotutsetning for at teatret fortsatt kan fremme lokalt talemål og være en drivende kraft for språklig variasjon.

Slik det understrekes i språkmeldingen, er det samtidig stadig behov for særskilte tiltak for å fremme mindretallsspråk. Vi legger til grunn at slike tiltak treffer de teatrene som har et eksplisitt mandat for å fremme henholdsvis nynorsk, samiske språk og norsk tegnspråk.

NTOS MEDLEMMER

Scenekunstvirksomheter

[Bergen Nasjonale Opera](#)
[BIT Teatergarasjen](#)
[Black Box teater](#)
[Brageteatret](#)
[Bærum kulturhus](#)
[Carte Blanche](#)
[Dansens Hus](#)
[DansiT – Dansekunst i Trondheim og Midt-Norge](#)
[Den Nationale Scene](#)
[Det Norske Teatret](#)
[Det samiske nasjonalteatret Beaivvás](#)
[Det Vestnorske Teateret](#)
[Dramatikkens hus](#)
[Haugesund Teater](#)
[Hålogaland Teater](#)
[Kloden](#)
[Nationaltheatret](#)
[Nordland Teater](#)
[Norsk scenekunstbruk](#)
[Opera Østfold](#)
[Oslo Nye Teater](#)
[Peer Gynt](#)
[Riksteatret](#)
[Rogaland Teater](#)
[Rosendal Internasjonale Teater](#)
[Skuespiller- og danseralliansen](#)
[Teater Ibsen](#)
[Teater Innlandet](#)
[Teater Manu](#)
[Teater Vestland](#)
[Teatret Vårt](#)
[Trøndelag Teater](#)
[Turnéteatret i Trøndelag](#)
[Unge Viken Teater](#)
[Vega Scene](#)
[Østfold Internasjonale Teater](#)
[Åarjelhsaemien Teatere](#)

Musikkvirksomheter

[Barokkanerne – Norwegian Baroque Ensemble](#)
[BIT20 Ensemble](#)
[Det Norske Blåseensemble](#)
[Det Norske Kammerorkester](#)
[Det Norske Solistkor](#)
[Edvard Grieg Kor](#)
[Musikkselskapet Harmonien](#)
[Oslo Quartet Series](#)
[Riksscenen](#)
[Stavanger Symfoniorkester](#)

Musikk og scenekunst

[Arktisk Filharmoni](#)
[Den Norske Opera & Ballett](#)
[Kilden teater og konserthus](#)
[Trondheim Symfoniorkester & Opera](#)